

Dönem : 1

Toplantı : 2 **MILLET MECLİSİ S. Sayısı : 126 ya 2 nci ek**

Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve 3 arkadaşının, Sendikalar Kanunu teklifi ile İşçi ve İş Veren Sendikaları kanunu tasarısının, Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen ve Millet Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (M. Meclisi 2/286, 1/382; C. Senatosu 1/216)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 161)

Sendikalar kanunu teklifi ve tasarısı ile Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunu tasarısı hakkında kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Karma Komisyonu

Esas No. : 2/286, 1/382

Karar No. : 2

13 . 7 . 1963

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Karma Komisyonumuz, 13 Temmuz 1963 günkü Birleşiminde, Sendikalar kanunu teklifi ve tasarısının metni üzerinde Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosu arasında mevcut ihtilâflı konuları, Hükümet adına Çalışma Bakanının huzurunda incelemiş ve aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. Karma Komisyon, kanun başlığının «Sendikalar Kanunu» olmasını, bu kanunun işçi, iş veren ve işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri sendikaları bakımından genel hükümleri ihtiva ettiği mülâhazasıyla uygun görmüştür.

2. Karma Komisyon, yukardaki paragrafta izah olunan gerekçe ile, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin kuracakları sendikaların ve bunların sendika hukukunun genel hükümler itibariyle bu kanunla işçi-sendikalarının tâbi olacakları hükümlere tâbi tutulması; ancak, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin kuracakları sendikaların özelliklerinin özel bir kanunda belirtilmesi mülâhazasıyla, 2 nci maddenin bu hususta bir hüküm ihtiva etmesini ve bu hükmün tedvininde hangi kamu hizmeti görevlilerinin işçilerle birarada sendika kurabileceklerinin ve hangilerinin işçilerle birarada sendika kuramayacaklarının bu özel kanuna bırakılmasının uygun olacağını kararlaştırmıştır.

Karma Komisyon, ayrıca, Anayasanın 47 nci maddesinde toplu sözleşme ve grev hakkına sahip kılınanların sadece «işçiler» olması; Anayasanın 46 nci maddesinin 2 nci fıkrasında ise «işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri» denmekle, «kamu hizmeti görevlisi» niteliği taşımayanların sadece ve sadece hizmet akdiyle çalışan «işçiler» olıyabileceği; zira, toplu sözleşme ancak ve ancak hizmet akdiyle ilgili olarak mevcudolabileceğine göre, Anayasanın «işçiler» teriminden sadece hizmet akdiyle çalışanları anladığının aşikâr olması muvacehesinde; Anayasanın 46 nci maddesinin 1 nci fıkrasında iş veren sendikası dışındaki sendikaları kurmak ve bunlara üye olmak hakkının prensibi vaz'edilirken «işçiler» den değil; fakat, «çalışanlar» dan bahsedilmesiyle kasdedilmek istenen mânanın, «işçi sendikası» statüsünde sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkının, hizmet akdiyle çalışmaya ve binaenaleyh, Anayasanın 47 nci maddesinde söz konusu toplu sözleşme ve grev haklarına sahibolmasalar bile, sosyolojik anlamında işçi kütlesine dâhil bulu-

nanlara tanınması gerektiği merkezinde olduğunu tesbit eylemiş ve nakliye mukavelesine göre bedeli hizmet arzı suretiyle çalışmayı veya neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanları da bu maddenin 1 nci bendinin 1 nci fıkrasına ithal etmeyi uygun görmüştür.

Karma Komisyon, ayrıca, bâzı ortaklıklarda ortak bulunanların bu kanun anlamında işçi sayılması yolundaki hükme de hukukî bakımdan vuzuh vermeyi uygun görmüştür.

Karma Komisyon, hizmet akdiyle çalışıp da emeklilik statüsüne tabi olanların bu kanun anlamında işçi sayılmalarını sağlıyan ve askerî iş yerlerinde çalışan işçilerin de bu kanun gereğince haiz oldukları hakları saklı tutan hükümleri de, tasrih edici hükümler olarak metne eklemiştir.

3. Karma Komisyon, 3 ncü made metnini, 2 nci maddedeki metnine uygun olarak yeniden kaleme almıştır.

4. Karma Komisyon, 4 ncü maddeyi, Millet Meclisi metninin 1 ve 2 nci bendlerine hasrederek yeniden kaleme almayı uygun görmüştür.

5. Karma Komisyon, 8 ncü maddede esas itibariyle Millet Meclisi metnini uygun görmüştür.

6. Karma Komisyon, 9 ncü maddede de esas itibariyle Millet Meclisi metnini uygun görmüştür.

7. Karma Komisyon, Cumhuriyet Senatosunun 13 ncü maddenin 2 nci bendinin ilk cümlesine yaptığı ilâveyi, aynı maddenin 6 ncü bendi muvacehesinde haşiv olarak görmüş ve metni buna göre düzenlemiştir.

8. Karma Komisyon, Cumhuriyet Senatosunun 14 ncü maddeden çıkardığı 4 ncü bendi bu maddeye yeniden eklemiştir.

9. Karma Komisyon, 17 ncü maddenin 1 nci bendinin 2 nci fıkrasından Cumhuriyet Senatosunca çıkarılan «nüfuz tesis etmek maksadıyla» ibaresini metne yeniden ilâve ederek maddeyi kaleme almayı uygun görmüştür.

10. Karma Komisyon, 20 ncü maddeyi, Cumhuriyet Senatosunda yapılan değişikliğin maksadı istikametinde ve bu maksada daha fazla vuzuh vermek suretiyle yeniden kaleme almayı uygun görmüştür.

11. Karma Komisyon, Cumhuriyet Senatosunun 21 ncü maddeden son fıkrayı çıkartmak suretiyle yaptığı değişikliği uygun görmemiş ve bu maddeyi en açık bir şekilde yeniden kaleme almıştır.

12. Karma Komisyon, Cumhuriyet Senatosunca 31 ncü maddeye eklenen yeni 6 ncü fıkrayı esas itibariyle uygun görmekle beraber, bu fıkrada vaz'edilen cezayı hafifletmiş; Cumhuriyet Senatosunun metninde 8 ncü ve Millet Meclisinin metninde de 7 ncü bend olan hükme eklenen fıkrayı da benimsemiş; ancak, Millet Meclisi metninin 10 ncü bendinde Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun bâzı ceza maddelerine atıf yapılmak suretiyle sendika yöneticiliği ehliyetinin geçici olarak kaybedilmesini hedef tutan hükümlerin çıkarılarak bu hükümlerin Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu metnine (bir yeni 64 ncü madde olarak) aktarılmasını kanun teklifine uygun mutalâa etmemiştir.

Madde, bu esaslara göre yeniden kaleme alınmıştır.

13. Karma Komisyon, 33 ncü madde metninde gerek Millet Meclisi, gerek Cumhuriyet Senatosu metinlerinde mevcut hataları düzeltmiştir.

14. Karma Komisyon, 34 ncü maddede Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisi metninden çıkarılan 4 ncü bend hükmü ile vaz'edilen yasağın, esasen, Karma Komisyoneca tesbit edilen 2 ncü maddenin 1 nci bendinin 2 nci fıkrası hükmünde mündemiç bulunduğunu ve bu hükümde söz konusu özel kanun çıkmadan işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin sendika kurmalarının veya mevcut sendikalara girmelerinin bahis mevzuu olamayacağını tesbit ederek, Cumhuriyet

yet Senatosunca çıkarılmış olan bu bende lüzum olmadığını ve bu madde metninin Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiş şekliyle kesinleşmesinin uygun olacağını kararlaştırmıştır.

15. Genel Kurulda, öncelikle görüşülmesi temennisiyle Yüksek Başkanlığa sunulur.

T. B. M. M.

Karma Komisyonu Başkanı

Bursa Senatörü

Ş. Kayalar

Kâtip

İzmir Milletvekili

S. Kaygan

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Â. Artus

Afyon Karahisar Milletvekili

H. N. Bâki

İzmir Milletvekili

Ş. Bakşık

Sözcü

İstanbul Milletvekili

C. Kırca

Tabii Üye

S. Karaman

Diyarbakır Senatörü

A. Erdoğan

Artvin Milletvekili

S. Eminagaoglu

Zonguldak Milletvekili

M. A. Pestilci

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Sendikalar kanunu tasarı

İşçi Sendikası üyeliği

MADDE 2. — 1. Hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler, nakliye mukavelesine göre bedeni hizmet arzı suretiyle çalıştırılmayı meslek edinmiş olanlar, neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedeni veya fikri emek arzı suretiyle çalışanlar, bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydıyla; bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanuna göre işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu bend gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ve bunların kendi aralarında kuracakları sendikalarla bu sendikaların kendi aralarında kuracakları birlik, federasyon ve konfederasyonların özellikleri özel kanunla düzenlenir.

2. Yukardaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise söz konusu benddeki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki daha önce değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bundan sonra her hangi bir zamanda iş veren sıfatını almamış bulunmak kaydıyla, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İş veren sendikası üyeliği

MADDE 3. — 1. 2 nci maddeye göre işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişilere bu kanun bakımından iş veren denir.

Bu kanuna göre iş veren sayılan gerçek ve tüzel kişiler, iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

2. İş veren sayılan gerçek veya tüzel kişiler adına işletmenin bütününe sevk ve idareye yetkili olanlar, bu kanun bakımından iş veren vekilidirler. İş veren vekilleri bu kanun bakımından iş veren sayılırlar.

3. İş veren teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

4. Şirketlerde ortak olanlar bu kanun bakımından her halde iş veren sayılırlar. Ancak, kooperatif şirketlerdeki ortaklar ile anonim şirketlerde her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmayan ortaklar ve ikinci maddenin 1 nci bendinde zikri geçen şekliyle âdi şirkette ortak olanlar, bu hükümden müstesnadır.

2 nci maddede zikredilen kimselerden, mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, iş veren sıfatını almış sayılmazlar.

Sendikalara üye olamayacak kimseler

MADDE 4. — 1. a) Askerî şahıslar;

b) 22 nci maddenin 2 nci bendinde yazılı idare, teşekkül müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler ile umum müdür yardımcısı veya buna eşit ve üst kademelerdeki idari görevlerde çalışanlar;

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

İş ve İş Veren Sendikaları Kanun Tasarısı

İşçi Sendikası Üyeliği

MADDE 2. — 1. Hizmet akdine göre çalışanlar işçi sendikası kurmak ve bunlara üye olmak hakkına sahiptirler. Bir işçinin T.C. Emekli Sandığına Kanununa tabi olması, işçi sendikası üyeliğine engel sayılmaz.

Millî Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığına bağlı iş yerlerinde çalışan ve askerlik ödevini yerine getirmekte olanlar dışında kalan işçiler işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkını haizdirler.

İş verenlerle çeşitli şekillerde ortak durumuna geçmekle beraber, fiilen aynı iş yerinde veya başka iş yerlerinde işçi olarak çalışanlar işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkını haizdirler. Şu kadar ki, o iş yerlerinde ortaklık imkânı bütün işçilere açık olmalı ve ortaklık şartları bütün işçiler tarafından kolaylıkla yerine getirilebilecek nitelikte bulunmalıdır.

2. Yukardaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise söz konusu bentteki tariflere uygun her hangi bir işi daha önce değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, birinci bentte yazılı vasıfları kaybetmiş olsalar ve ikinci bentte yazılı şartları haiz olmasalar dahi o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalardaki üyelik sıfatları devam eder.

İş veren sendikası üyeliği

MADDE 3. — 1. 2 nci maddeye göre işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişilere bu kanun bakımından iş veren denir.

Bu kanuna göre iş veren sayılan gerçek ve tüzel kişiler, iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

2. İş veren sayılan gerçek veya tüzel kişiler adına işletmenin bütününe sevk ve idareye yetkili olanlar, bu kanun bakımından iş veren vekilidirler. İş veren vekilleri bu kanun bakımından iş veren sayılırlar.

3. İş veren teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, iş veren veya iş veren sıfatını kaybetmiş olsalar dahi o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalardaki üyelik sıfatları devam eder.

4. 2 nci maddede zikredilen kimselerden, mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, iş veren sıfatını almış sayılamazlar.

Üye olmak memnuniyeti ve üyelikten doğan hakların askıda kalması

MADDE 4. — 1. Din ve ibadet işlerinde çalışanlar; işçi ve iş veren sendikası kuramazlar ve bu sendikalara üye olamazlar.

2. Askerliği meslek edinmemiş bulunan askerî şahısların bu kanuna göre haiz oldukları hak ve yükümler, silâh altında buldukları süre içinde askıda kalır. Ancak, bu hüküm bu gibi şahısların

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

c) Din ve ibadet işlerinde ve mâbetlerde hizmet görenler işçi ve iş veren sendikası kuramaz; işçi ve iş veren sendikalarına üye olamazlar.

2. Askerliği meslek edinmemiş bulunan askerî şahısların bu kanuna göre haiz oldukları hak ve yükümler, silâh altında buldukları süre içinde askıda kalır. Ancak, bu bent hükmü, bu gibi şahısların üyesi buldukları sendikalara aidat ödemelerini ve 14 nci maddenin 1 nci bendinin (g) fıkrasında zikri geçen yardımlaşma sandıklarına ödemede bulunmalarını engellemez.

3. Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı iş yerlerinde çalışan ve askerlik yükümlünü yerine getirmiyen işçiler bu kanunun uygulanması bakımından askerî şahıs sayılmazlar.

Üyelikten çıkarma

MADDE 8. — 1. Kanun ve teşekkül Tüzüğü hükümleri gereğince teşekkülden çıkarılan üyenin, çıkarma kararına karşı genel kurula başvurma hakkı vardır. Genel kurul kararına karşı bu kararın ilgiliye tebliğinden itibaren üç ay içinde mahallin iş dâvalarına bakmakla görevli mahkemeye ilgili tarafından itiraz edilebilir; mahkemenin kararı kesindir.

2. Çıkarılan üye hakkındaki genel kurul kararı, 12 nci maddede gösterilen resmî makamlara yazı ile tebliğ edilir. Genel kurul kararına karşı, bölge çalışma müdürlüğü, keyfiyetin yetkili resmî makama tebliğinden itibaren üç ay içinde, mahallin iş dâvalarına bakmakla görevli mahkemeye itirazda bulunabilir; mahkemenin kararı kesindir.

Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları

MADDE 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı iş yerinde veya aynı iş kolundaki iş yerlerinde çalışan işçileri veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan işçileri içine alır.

İş veren sendikaları aynı iş kolunda veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan iş verenleri içine alır.

2. a) Sendika birlikleri, belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde, birbirleriyle ilgili olmayan çeşitli iş kollarında dahi olsa, mevcut sendikaların en az ikisinin;

b) Federasyonlar, aynı iş kolunda ve o iş kolu ile ilgili iş kollarında mevcut en az iki sendikanın;

c) Konfederasyonlar, mevcut birlik, federasyon ve Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla iş kolu esasına göre kurulmuş sendikalardan en az ikisinin üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulurlar.

3. İş kolları ve bunların birbirleriyle ilgili olanları, Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, milletlerarası normlar dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı, yönetmeliği hazırlarken, Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonu ile en çok iş veren mensubu olan iş veren konfederasyonunun - yok ise - Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin istişari mütalâalarını alır. Bu mütalâaların talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu yönetmeliğe göre, her hangi bir iş koluna dâhil olmayıp bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlar, genel hizmet koluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet kolu ayrı bir iş kolu olarak itibar olunup diğer bütün iş kolları ile ilgili sayılır.

Bu konuda Danıştayda açılacak iptal dâvaları iki ay içinde karara bağlanır.

C. Senatosunun kabul ettiği metin

üyeleri buldukları sendikalara aidat ödemelerini ve 14 nci maddenin 1 nci bendinin (g) fıkrasında zikri geçen yardımlaşma sendikalarına ödemede bulunmalarını engellemez.

Üyelikten çıkarma

MADDE 8. — 1. Kanun ve teşekkül tüzüğü hükümleri gereğince teşekkülden çıkarılan üyenin, çıkarma kararına karşı genel kurula başvurma hakkı vardır. İlgili üye genel kurul kararına karşı, bu kararın kendisine tebliğinden itibaren üç ay içinde, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkemeye itirazda bulunabilir.

2. Çıkarılan üye hakkındaki genel kurul kararı, 12 nci maddede gösterilen resmî makamlara yazı ile tebliğ edilir. Bölge çalışma müdürlüğü genel kurul kararına karşı, keyfiyetin tebliğinden itibaren üç ay içinde, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkemeye itirazda bulunabilir.

Sendika Birlik, Federasyon ve Konfederasyonlarının kuruluş şartları

MADDE 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı iş yerinde veya aynı iş kolundaki iş yerlerinde veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan işçileri içine alır.

İş veren sendikaları aynı iş kolunda veya birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan iş verenleri içine alır.

2. a) Sendika birlikleri, belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde, birbirleriyle ilgili olmayan çeşitli iş kollarında dahi olsa mevcut sendikaların;

b) Federasyonlar, aynı iş kolunda veya o iş kolu ile ilgili iş kollarında mevcut sendikaların;

c) Konfederasyonlar, birliklerin, federasyonların ve Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla iş kolu esasına göre kurulmuş sendikaların üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

3. İş kolları ve bunların birbirleriyle ilgili olanları, Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, milletlerarası normlar dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı yönetmeliği hazırlarken, Yüksek Hâkim Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonu ile en çok iş veren mensubu olan iş veren konfederasyonunun - yoksa - Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin mütalâalarını alır. Bu mütalâaların talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu yönetmeliğe göre, her hangi bir iş koluna dâhil olmayıp bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar, genel hizmet koluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet kolu ayrı bir iş kolu olarak diğer bütün iş kolları ile ilgili sayılır.

Bu konuda Danıştayda açılacak iptal dâvaları iki ay içinde karara bağlanır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Oran, katılma ve çekilme

MADDE 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin ve bunların şubelerinin genel kurullarının toplanma oranı, genel kurul üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir oran tesbit edilebilir. Bu oran sağlanamazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok onbeş gün sonraya bırakılabilir. İkinci toplantıda toplantı oranı aranmaz.

2. Belli bir birlik veya federasyona üye olmak, sendika genel kurulu toplantı oranına göre toplanan genel kurul üyelerinin yarısından bir fazlasının oyunun alınmasıyla mümkündür. Belli bir konfederasyona üye olmada da, birlik ve federasyon genel kurulları için aynı hüküm uygulanır.

3. Birlik, federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da 2 nci bend hükmüne uyulur.

4. Bir sendikanın üyesi olduğu birlikten veya federasyondan ve birliğin veya federasyonun üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi, çekilmek isteyen sendika, birlik veya federasyonun genel kurulunun toplantı oranına göre toplanan genel kurul üyelerinin üçte ikisinin oyunun alınması ile mümkündür.

5. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilmede de 4 ncü bend hükmü uygulanır.

6. Sendikaların birleşmesi, genel kurullarının bir arada yapacakları toplantıda hazır bulunan üye sayısının salt çoğunluğunun alacağı kararla olur. Genel kurulların bu müşterek toplantıya çağırılması, kanun ve kendi tüzüklerinin hükümleri gereğince ayrı ayrı yapılır.

Birliklerin kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmelerinde de aynı hüküm uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncü fıkraları uygulanır.

9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Meslekî teşekküllerin faaliyetleri

MADDE 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkilerden başka, aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler :

- a) Toplulukla iş uyumsuzluğu çıkarmak;
- b) Toplu iş sözleşmesi akdetmek;
- c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve mercilere, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;
- d) Çalıştırmayı doğuran hukukî münasebetle ilgili hususlarda sosyal sigortalar, emeklilik ve benzeri hakların kullanılması ile ilgili olarak üyelerine ve mirasçılarına adli müzaherette bulunmak;
- e) Mevzuattan, örf ve âdetten, toplu iş sözleşmesinden veya meslekin müşterek menfaatlere doğan hususlarda veyahut yazılı müracaatları üzerine 2 nci maddenin birinci bendinde zikredilen akidlerden doğan haklarıyla sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak;
- f) Kanun ve milletlerarası andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek;
- g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev, eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;
- h) Kanuna göre grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek;

C. Senatosunun kabul ettiği metin

Oran, katılma ve şekilleri

MADDE 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekkül şubelerinin kongrelerinin toplanma sayısı, üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî teşekkül tüzüğünde daha yüksek bir oran tesbit edilebilir; oran sağlanamazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok onbeş gün sonraya bırakılır; bu toplantıda toplantı oranı aranmaz.

2. Belli bir birlik veya federasyona üye olmak yahut 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında belirtilen sendikalardan birine katılmak, sendika genel kurulunun toplantı oranına göre toplanan genel kurul üyelerinin salt çoğunluğunun oyunun alınması ile mümkündür. Belli bir konfederasyona üye olmada da, birlik, federasyon ve 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında belirtilen sendika genel kulları için aynı hüküm uygulanır.

3. Birlik, 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında belirtilen sendika, federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da 2 nci bend hükmüne uyulur.

4. Bir sendikanın üyesi olduğu birlikten veya federasyondan; birliğin, federasyonun, veya 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında belirtilen sendikaların üyesi oldukları konfederasyondan çekilmeleri, çekilmek istiyen teşekkülün genel kurullarının yapacakları toplantılarda üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile mümkündür.

5. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilmede de 4 ncü bend hükmü uygulanır.

6. Sendikaların birleşmesi, genel kurullarının yapacakları toplantılarda üye tamsayılarının salt çoğunluğunun alacağı kararla olur.

Birliklerin, federasyonların ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmelerinde de aynı hüküm uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri uygulanır.

9 ncu madde hükmü saklıdır.

Meslekî teşekküllerin faaliyetleri

MADDE 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkilerden başka, aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler :

a) Toplulukla iş uyumsuzluğu çıkarmak;
b) Toplu iş sözleşmesi akdetmek;
c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve mercilere, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek;
d) Çalıştırmayı doğuran hukukî münasebetle ilgili hususlarda sosyal sigortalar, emeklilik ve benzeri hakların kullanılması ile ilgili olarak üyelerine ve mirasçılara hukukî yardımda bulunmak;

e) Mevzuattan, örf ve âdetten, toplu iş sözleşmesinden veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda veyahut yazılı müracaatleri üzerine 2 nci maddenin birinci bendinde zikredilen akidlerden doğan haklarıyla sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak;

f) Kanun ve milletlerarası andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek;

g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev, lokavt, eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekküllerin bir kolu halinde yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;

h) Kanuna göre grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek;

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

i) İşçilerin veya iş verenlerin meslekî bilgilerini artıracak, millî tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertiplemek, sağlık ve spor tesisleri kütüphane ve benzeri kültürel tesisler kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak;

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek veyahut bizzat kooperatifler kurmak yahut kurulmasına yardım etmek;

k) Mesleklerinin icrası için lüzumlu her nevi ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak, ödünç vermek veya hibe etmek;

l) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarf etmek.

2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde, üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

3. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

4. Toplu iş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu hükümleri saklıdır.

İşçi ve iş veren münasebetleri

MADDE 17. — 1. 2 nci maddenin 1 nci bendinde sayılı kimselerle işçi teşekkülleri, bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulan iş veren teşekküllerine; ve iş verenler ile yukarıda bahse konu iş veren teşekkülleri de, işçi teşekküllerine üye olamazlar;

Gerek doğrudan doğruya, gerek temsilcileri veya üyeleri veyahut araya koyacakları sair kimseler vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşları, idare ve faaliyetlerine, nüfuz etmek maksadıyla müdahalede bulunamazlar.

2. Bir işçi teşekkülünü bir iş verenin veya bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulmuş bir iş veren teşekkülünün kontrolüne tabi kılmak veyahut bunların nüfuzu altında işçi teşekkülü kurulmasını tahrik etmek; veya

3. Bir işçi teşekkülünün, bir iş veren veya bu kanun veya Cemiyetler Kanunu veya özel kanunlar gereğince kurulan bir iş veren teşekkülü veya 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince kurulan bir teşekkül tarafından malî yollarla desteklenmesi gayesiyle faaliyette bulunmak yasaktır.

4. Bu madde hükümleri, esnaflık ve küçük sanatkârlık kollarında işçi ve iş veren durumunda olanların, 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince kurulan teşekküller ile işbu kanuna göre kurulan teşekküllerde aynı zamanda üye olmalarını önlemez.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliğinin teminatı

MADDE 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerinin, seçime girmemek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde, iş veren, bunları, boş yer varsa, yazılı istemleri anındaki şartlarla, eski işlerine veyahut diğer bir işe, sair isteklere tercih ederek almaya mecburdur. Bu takdirde, ücrette ve işten çıkarılmasında işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması, teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde mümkündür. Özel nitelikteki mevzuatla toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla, işten ayrılma tarihinden başlayarak beş yıl geçmişse, bu hak düşer; yönetim kurulundaki veya başkanlıktaki görevleriyle ilgili sürümlerden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

C. Senatosunun kabul ettiği metin

i) İşçilerin veya iş verenlerin meslekî bilgilerini artıracak, milli tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertiplemek, sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi ve benzeri kültürel tesisler kurmak, işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak;

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek veyahut bizzat kooperatifler kurmak;

k) Mesleklerinin icrası için lüzumlu her nevi ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak, ödünç vermek veya hibe etmek;

1) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarf etmek.

2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküller, hizmetlerinde, üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

3. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

İşçi ve iş veren münasebetleri

MADDE 17. — 1. 2 nci maddenin 1 nci bendinde sayılan kimselerle işçi teşekkülleri, bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulan iş veren teşekküllerine ve iş verenler ile yukarda bahse konu iş veren teşekkülleri de, işçi teşekküllerine üye olamazlar bunlar,

Gerek doğrudan doğruya, gerek temsilcileri veya üyeleri veyahut araya koyacakları sair kimseler vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşlarına, idare ve faaliyetlerine, her hangi bir müdahalede bulunamazlar.

2. Bir işçi teşekkülünü bir iş verenin veya bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulmuş bir iş veren teşekkülünün kontroluna tabi kılmak veyahut bunların nüfuzu altında işçi teşekkülü kurulmasını tahrik etmek yasaktır.

3. Bir işçi teşekkülünün, bir iş veren veya bu kanun veya Cemiyetler Kanunu veya özel kanunlar gereğince kurulan bir iş veren teşekkülü veya 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince kurulan bir teşekkül tarafından malî yollarla desteklenmesi gayesiyle faaliyette bulunması da yasaktır.

4. Bu madde hükümleri, esnaflık ve küçük sanatkârlık kollarında işçi ve iş veren durumunda olanların, 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince kurulan teşekküller ile işbu kanuna göre kurulan teşekküllerde aynı zamanda üye olmalarını önlemez.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliğinin teminatı

MADDE 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerinin, seçime girmek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde, iş veren, bunları yer boşalırsa, yazılı istemleri anındaki şartlarla, eski işlerine veyahut eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklere tercih ederek almaya mecburdur. Bu takdirde, ücrette ve işten çıkarılmasında işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması, teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde müracaat edilirse mümkündür. Özel nitelikteki mevzuatla toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla işten ayrılma tarihinden başlayarak beş yıl geçmişse, bu hak düşer; yönetim kurulundaki veya başkanlıktaki görevleriyle ilgili cürümlerden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler; sosyal sigorta primlerini iş verene düşen primlerle birlikte ödemeye devam etmek şartıyla, eski iş yerlerindeki sigortalılık haklarını devam ettirebilirler.

3. a) Bir iş yerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonunun mensubu olan veya o toplu iş sözleşmesinde taraf bulunan işçi sendikalarından o iş yerinde en fazla üyeye sahibolan sendika, o iş yerindeki işçilerin salt çoğunluğunu temsil etmese dahi, söz konusu iş yerinde, toplu iş sözleşmesinde başkaca hüküm yoksa :

- i) İş yerindeki işçi sayısı elliyi aşmıyorsa, en çok iki;
- ii) İş yerindeki işçi sayısı elli ilâ iki yüz arasında ise, en çok dört;
- iii) İş yerindeki işçi sayısı ikiyüz ilâ bin arasında ise, en çok altı;
- iv) İş yerindeki işçi sayısı binden fazla ise, en çok sekiz temsilci gösterebilir.

Bu sayılar, toplu iş sözleşmesi ile yarıdan aşağı olarak tesbit edilemez.

Bu temsilcilerden biri baştemsilci olarak atanır.

b) (a) fıkrasında yazılı vasfı haiz olmamakla beraber, iş yerindeki işçiler arasında en çok üyesi bulunan sendika, (a) fıkrasında gösterilen sayıların yarısını aşmamak şartıyla, iş yeri temsilcisi gösterebilir. Bunlardan biri baştemsilci olarak atanır.

c) (a) ve (b) fıkralarında söz konusu temsilci ve baştemsilcilerin ve bu kanuna göre kurulmuş işçi teşekküllerinin iş yerinde çalışan başkanı, yönetim kurulu üyesi, haysiyet divanı üyesi veya denetçilerinin hizmet akitlerinin iş veren tarafından 19 ncu madde hükümlerine aykırı olarak feshedildiği, 31 nci maddenin 3 ncü bendi gereğince verilen hükmün kesinleşmesi suretiyle sabit olursa, 19 ncu maddenin 3 ncü bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, feshedilmiş olan hizmet akdi, işçinin, yukarıda söz konusu hükmün kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde yazıyla iş verenden istemesi takdirinde, yürürlükten kalkmış olduğu tarihe kadar geriye yürümek şartıyla yeniden ve kendiliğinden yürürlüğe girer.

Meslekî teşekküllerin sağladığı haklardan istifade

MADDE 21. — Bu kanuna göre kurulan işçi veya iş veren teşekkülünün kendi faaliyetleri sayesinde üyelerine sağladığı hakların, o teşekkülün üyesi olmayanlara teşmili, bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt Kanununun 8 nci maddesi hükümleri saklıdır.

Ceza hükümleri

MADDE 31. — 1. 17 nci maddenin 1 ve 2 nci bendlerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlere, beş yüz liradan iki bin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

2. 17 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket edenler üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Söz konusu yasağa aykırı olarak yapılan malî yardıma elkonulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

3. 19 ncu madde hükümlerine aykırı hareket eden iş verenlere, beş yüz liradan iki bin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

4. 22 nci maddenin 2 nci bendinde yazılı yasağa uymayanlar ile bunların şerikleri hakkında Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesi uygulanmakla beraber, yapılan malî yardım veya teberru kendilerine ödettilir. Söz konusu yasağa aykırı olarak bu kanuna göre kurulmuş bir meslekî teşekküle yapılmış olan malî yardım veya teberruya el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

5. 28 nci maddede yazılı defterleri tutmayan teşekkül tüzüğüne göre sorumlu kişiler hakkında, beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Tekerrür halin-

C. Senatosunun kabul ettiği metin

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler, sosyal sigorta primlerini veya aidatlarını iş verene düşen primlerle veya aidatla birlikte ödemeye devam etmek şartıyla, eski iş yerlerindeki sigortalılık haklarını devam ettirebilirler.

3. a) Bir iş yerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonunun mensubu olan veya o toplu iş sözleşmesinde taraf bulunan işçi sendikalarından o iş yerinde en fazla üyeye sahibolan sendika, o iş yerindeki işçilerin salt çoğunluğunu temsil etmese dahi, söz konusu iş yerinde, toplu iş sözleşmesinde başkaca hüküm yoksa :

- i) İş yerindeki işçi sayısı elliyi aşmıyorsa, en çok iki;
- ii) İş yerindeki işçi sayısı elli ilâ iki yüz arasında ise, en çok dört;
- iii) İş yerindeki işçi sayısı iki yüz ilâ bin arasında ise, en çok altı;
- iv) İş yerindeki işçi sayısı binden fazla ise, en çok sekiz temsilci gösterebilir.

Bu sayılar, toplu iş sözleşmesi ile yarından aşağı olarak tesbit edilemez.

Bu temsilcilerden biri baştemsilci olarak atanır.

b) (a) fıkrasında yazılı vasfı haiz olmamakla beraber, iş yerindeki işçiler arasında en çok üyesi bulunan sendika, (a) fıkrasında gösterilen sayıların yarısını aşmamak şartıyla, iş yeri temsilcisi gösterebilir. Bunlardan biri baştemsilci olarak atanır.

c) (a) ve (b) fıkralarında söz konusu temsilci ve baştemsilcilerin ve bu kanuna göre kurulmuş işçi teşekküllerinin iş yerinde çalışan başkanı, yönetim kurulu üyesi, haysiyet divanı üyesi veya denetçilerinin hizmet akidlerinin iş veren tarafından 19 ncu madde hükümlerine aykırı olarak feshedildiği, 31 nci maddenin 3 ncü bendi gereğince verilen hükmün kesinleşmesi suretiyle sabit olursa, 19 ncu maddenin 3 ncü bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, feshedilmiş olan hizmet akdi, işçinin, yukarda söz konusu hükmün kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde yazıyla iş verenden istemesi takdirinde, yürürlükten kalkmış olduğu tarihe kadar geriye yürümek şartıyla yeniden ve kendiliğinden yürürlüğe girer.

Meslekî teşekküllerin sağladığı haklardan istifade

MADDE 21. — Bu kanuna göre kurulan işçi veya iş veren teşekkülünün kendi faaliyetleri sayesinde üyelerine sağladığı hakların, o teşekkülün siyasi olmıyanlara teşmili, bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

Ceza hükümleri

MADDE 31. — 1. 17 nci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlere, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

2. 17 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Söz konusu yasağa aykırı olarak yapılan malî yardıma el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

3. 19 ncu madde hükümlerine aykırı hareket eden iş verenlere, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

4. 20 nci maddenin 1 nci bendi hükmüne aykırı hareket eden iş veren veya iş veren vekili beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

5. 22 nci maddenin 2 nci bendinde yazılı yasağa uymıyanlar ile bunların şerikleri hakkında Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesi uygulanmakla beraber, yapılan malî yardım veya teberru kendilerine ödettilir. Söz konusu yasağa aykırı olarak bu kanuna göre kurulmuş bir meslekî teşekküle yapılmış olan malî yardım veya teberruya el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

de, ağır para cezasının âzami haddi verilir.

6. 29 ncu maddede yazılı bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermeyen teşekkülün tüzüğüne göre sorumlu kişiler hakkında beş yüz liradan iki bin beş yüz liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Tekerrür halinde, ağır para cezasının âzami haddi verilir.

7. 30 ncu maddenin 1 nci bendi gereğince faaliyetten menine karar verilen teşekkülün sorumluları hakkında ellişer liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

8. 30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten menine karar verilmesi halinde, 16 ncı madde hükümlerini ihlâl etmiş olanlar hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten menine karar verilmiş olması halinde, eğer 16 ncı madde hükmüne aykırı olarak teşekkül tarafından bir siyasi partiye veya bir siyasi parti tarafından teşekküle ödenmiş olan bir meblâğ varsa, bu meblâğa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

9. 30 ncu maddenin 3 ncü bendi gereğince teşekkülün faaliyetten menine karar verilmiş olması halinde, 22 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa uymayanlarla bunların şerikleri hakkında, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına ve malî yardım veya teberruun bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Söz konusu yasağa aykırı olarak alınmış malî yardım veya teberrua el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

10. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin faaliyetleriyle ilgili olarak - Taksirli suçlar haric olmak üzere - altı ay veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 nci maddelerine göre hüküm giymiş olanlarla alelittlak zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle hüküm giymiş teşekkül yöneticileri veya mensupları, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyla, hükmün kesinleşmesinden itibaren beş yıl süreyle bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler. Cezanın tecili veya afla düşmüş olması, bu bent hükmünün uygulanmasına engel değildir.

Kaldırılan kanunlar

MADDE 33. — 20 Şubat 1947 tarihli ve 5018 sayılı İşçi ve İş Veren Sendika ve Sendika Birlikleri hakkında Kanun ve 25 Mayıs 1959 tarihli ve 7286 sayılı, 5018 sayılı Kanuna ek Kanun ile 13 Haziran 1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleklerinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki Kanunun 22 nci maddesi ile 10 Mart 1954 tarihli ve 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 40 ncı maddesi hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

6. 27 nci maddede gösterilen mal bildiriminin hakikate aykırı olarak düzenlenmesi halinde suçlu hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

7. 28 nci maddede yazılı defterleri tutmıyan teşekkül tüzüğüne göre sorumlu kişiler hakkında, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Tekerrür halinde, ağır para cezasının âzami haddi verilir.

8. 29 ncu maddede yazılı bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermiyen teşekkülün tüzüğüne göre sorumlu kişiler hakkında beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Bu bilgi ve belgeleri hakikate aykırı olarak bildirenler hakkında ikiyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası ile birlikte üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

9. 30 ncu maddenin 1 nci bendi gereğince faaliyetten menine karar verilen teşekkülün sorumluları hakkında ellişer liradan beşyüzer liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

10. 30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten menine karar verilmesi halinde, 16 ncı madde ile 1 nci maddenin 3 ncü bendi hükümlerini ihlâl etmiş olanlar hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten menine karar verilmiş olması halinde, eğer 16 ncı madde ile 1 nci maddenin 3 ncü bendi hükmüne aykırı olarak teşekkül tarafından bir siyasi partiye veya bir siyasi parti tarafından teşekküle ödenmiş olan bir meblâğ varsa, bu meblâğa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

11. 30 ncu maddenin 3 ncü bendi gereğince teşekkülün faaliyetten menine karar verilmiş olması halinde, 22 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa uymıyanlarla bunların şerikleri hakkında, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına ve malî yardım veya bağışın bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Söz konusu yasağa aykırı olarak alınmış malî yardım veya bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

12. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin faaliyetleriyle ilgili olarak -taksirli suçlar haric olmak üzere- altı ay veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar ve alelittlak zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolândırcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle hüküm giymiş teşekkül yöneticileri veya mensupları, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyle, hükmün kesinleşmesinden itibaren bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Cezanın tecili veya af ile düşmüş olması, bu bent hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Kaldırılan kanunlar

MADDE 33. — 20 Şubat 1947 tarihli ve 5018 sayılı İşçi ve İş Veren Sendika ve Sendika Birlikleri hakkında Kanun ve 25 Mayıs 1959 tarihli ve 7286 sayılı 5018 sayılı Kanuna ek Kanun ile 13 Haziran 1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleklerinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkındaki Kanunun 22 nci maddesi ile 10 Mart 1954 tarihli ve 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 40 ncı maddesi hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Yürürlüğe giriş

MADDE 34. — 1. Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

2. Bu kanunda bahse konu Yönetmelik, bu kanunun yayımından itibaren en çok otuz gün sonra yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

3. 20 Şubat 1947 tarihli ve 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan işçi ve iş veren sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonları, tüzüklerini, 2 nci bentte bahse konu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde kanun ve mevzuat hükümlerine uydurmak zorundadırlar.

4. 2 nci maddenin 1 nci bendinin 2 nci fıkrasında söz konusu özel kanun, Anayasanın 7 nci geçici maddesinde gösterilen süre içinde yürürlüğe girene kadar, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri, sendika kuramaz ve sendikalara üye olamazlar.

C. Senatosunun kabul ettiği metin

Yürürlüğe giriş

MADDE 34. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Karma Komisyonu
Esas No. : 2/286, 1/382
Karar No. : 2

13 . 7 . 1963

T. B. M. M. Karma Komisyonunun değişikliği

Kanun başlığı.. - Sendikalar Kanunu

İşçi Sendikası Üyeliği.

Madde 2. — 1. Hizmet akdine göre çalışmayı veya nakliye mukavelesine göre esas itibariyle bedeni hizmet arzı suretiyle çalışmayı yahut neşir mukavelesine göre eserini nâşire terketmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olarak esas itibariyle fiziki veya fikri emek arzı suretiyle bir iş yerinde çalışanlar - bu mukavelenin aynı durumdaki herkese fiilen açık olması kaydıyla - bu kanun bakımından işçi sayılırlar, Bu kanun bakımından işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu madde gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ve bunların kura caıkları sendikalarla bu sendikaların kuracakları birlik, federasyon ve konfederasyonların özellikleri özel kanunla düzenlenir.

Bu maddenin kapsamına girip de kooperatif şirketlerde ortak olanlar ile anonim şirket hissedarlarından her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmayanların işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

1 nci fıkra kapsamına giren kimselerden Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi olanlar ile Millî Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Kumandanlığına bağlı iş yerlerinde çalışıp askerlik yükümlünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklıdır.

2. Yukardaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise, söz konusu benddeki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki, daha önce, - değişik zamanlarda da olsa - en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, 1 nci bendde yazılı vasıfları kaybetmiş olsalar ve 2 nci bendde yazılı şartları haiz olmasalar dahi, o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalardaki üyelik sıfatları devam eder.

4. Bu maddeye dayanarak sendika kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip olanlardan mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, bu kanun bakımından işçi vasfını muhafaza ederler.

İş veren Sendikası Üyeliği:

Madde 3. — 1. 2 nci maddeye göre işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişilere, bu kanun bakımından iş veren denilir. Bu kanun bakımından iş veren sayılan gerçek ve tüzel kişiler, iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

2. İş veren sayılan gerçek ve tüzel kişiler adına işletmenin bütününe sevk ve idareye yetkili olanlar, bu kanun bakımından iş veren vekilidirler. İş veren vekilleri, bu kanun bakımından iş veren sayılırlar.

3. İş veren teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanların, iş veren veya iş veren vekili sıfatını kaybetmiş olsalar dahi, o göreve getirildikleri anda üye oldukları sendikalardaki üyelik sıfatları devam eder.

4. 2 nci maddenin 1 nci bendinin 1 nci fıkrası ile 3 ncü fıkrasında zikri geçen haller dışında, şirketlerde ortak olanlar, bu kanun bakımından her halde iş veren sayılırlar.

Sendikalara üye olmak yasağı ve üyelikten doğan hakların askıda kalması :

Madde 4. — 1. a) Askerî şahıslar;

b) 22 nci maddenin 2 nci bendinde yazılı idare, teşekkül, müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler ile umum müdür yardımcısı veya buna eşit ve üst kademelerdeki görevlerde çalışanlar;

c) Din ve ibadet işlerinde çalışanlar,

2 ve 3 ncü maddelere göre sendika kuramazlar ve sendikalara üye olamazlar.

2. Askerliği meslek edinmemiş bulunan askerî şahısların bu kanuna göre haiz buldukları hak ve yükümler, silâh altında buldukları süre içinde askıda kalır. Ancak, bu bend hükmü, bu kişilerin üyesi oldukları sendikalara aidat ödemelerini ve 14 ncü maddenin 1 nci bendinin (g) fıkrasında zikri geçen yardımlaşma sandıklarına ödemede bulunmalarını engellemez.

Üyelikten çıkarma :

Madde 8. — 1. Kanun ve teşekkül tüzüğü hükümleri gereğince teşekkülden çıkarılan üyenin, çıkarma kararına karşı genel kurula başvurma hakkı vardır. Genel kurul kararına karşı, bu kararın ilgiliye tebliğinden itibaren üç ay içinde, iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkemeye ilgili tarafından itiraz edilebilir; mahkemenin kararı kesindir.

2. Çıkarılan üye hakkındaki genel kurul kararı, 12 nci maddede gösterilen resmî makamlara yazıyla tebliğ edilir. Genel kurul kararına karşı, Bölge Çalışma Müdürlüğü, keyfiyetin yetkili resmî makama tebliğinden itibaren üç ay içinde iş dâvalarına bakmakla görevli mahallî mahkemeye itirazda bulunabilir; mahkemenin kararı kesindir.

Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartları :

Madde 9. — 1. İşçi sendikaları, aynı iş yerinde veya aynı iş kolundaki iş yerlerinde çalışan işçileri veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan işçileri içine alır.

İş veren sendikaları, aynı iş kolunda veyahut birbirleriyle ilgili iş kollarında çalışan iş verenleri içine alır.

2. a) Sendika birlikleri, belirli bir mahal veya bölge sınırları içinde, birbirleriyle ilgili olmıyan çeşitli iş kollarında dahi olsa, mevcut sendikaların en az ikisinin;

b) Federasyonlar, aynı iş kolunda ve o iş kolu ile ilgili iş kollarında mevcut en az iki sendikanın;

c) Konfederasyonlar, mevcut birlik, federasyon ve - Türkiye çapında faaliyette hedef tutmak şartıyla - iş kolu esasına göre kurulu sendikalardan en az ikisinin;

Üye sıfatıyla biraraya gelmeleri suretiyle kurulurlar.

3. İş kolları ve bunların birbirleriyle ilgili olanları, Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu yönetmelik, milletlerarası normlar dikkate alınarak hazırlanır. Çalışma Bakanlığı, Yönetmeliği hazırlarken, Yüksek Hakem Kurulunun, en çok işçi mensubu olan işçi konfederasyonu ile en çok iş veren mensubu olan iş veren konfederasyonunun - yoksa - Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin istişari mütalâalarını alır. Bu mütalâaların, talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde verilmesi gereklidir.

Bu Yönetmeliğe göre, her hangi bir iş koluna dâhil olmayıp bu kanuna göre sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahibolanlar, genel hizmet iş koluna dâhil sayılırlar. Genel hizmet iş kolu, ayrı bir iş kolu olarak itibar olunup, diğer bütün iş kollarıyla ilgili sayılır.

Bu Yönetmelik aleyhinde veya bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili işlemler aleyhinde Danıştayda açılacak iptal dâvaları, iki ay içinde karara bağlanır.

Oran; katılma ve çekilme :

Madde 13. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin genel kurullarının ve bu teşekküllerin şubelerinin kongrelerinin toplantı oranı, üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Meslekî te-

şekül tüzüğünde daha yüksek bir oran tesbit edilebilir. Oran sağlanamazsa, ikinci toplantı, birinci toplantı gününden en çok onbeş gün sonraya bırakılır; ikinci toplantıda toplantı oranı aranmaz.

2. Belli bir birlik veya federasyona üye olmak, sendika genel kurulunun toplantı oranına göre toplanan genel kurul üyelerinin salt çoğunluğunun oyunun alınmasıyla mümkündür. Belli bir konfederasyona üye olmada da; 9 ncu maddenin 2 nci bendinin (c) fıkrasında zikri geçen sendikaların, birliklerin ve federasyonların genel kurulları için aynı hüküm uygulanır.

3. Birlik, federasyon ve konfederasyonların kurulmasında da, 2 nci bend hükümü uygulanır.

4. Bir sendikanın üyesi olduğu birlik, federasyon veya konfederasyondan, birlik veya federasyonun da üyesi olduğu konfederasyondan çekilmesi hususunda da, 2 nci bend hükümü uygulanır.

5. Milletlerarası teşekküllere katılma ve çekilmede de 2 nci bend hükümü uygulanır.

6. Sendikaların kendi aralarında, birliklerin kendi aralarında, federasyonların kendi aralarında ve konfederasyonların kendi aralarında birleşmesi hususunda da, 2 nci bend hükümü uygulanır.

Birleşme ile ilgili usul ve merasim konusunda, 12 nci maddenin 1, 2 ve 3 ncü bendleri uygulanır.

9 ncu madde hükümleri saklıdır.

Mesleki teşekküllerin faaliyetleri :

Madde 14. — 1. Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller, tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahiboldukları yetkilerden başka, aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler :

a) Toplulukla iş uyuşmazlığı çıkarmak;
b) Toplu iş sözleşmesi ve umumi mukavele akdetmek;
c) İş anlaşmazlıklarında ilgili makam ve mercilere, uzlaştırma ve hakem kurullarına, iş mahkemelerine ve sair yargı mercilerine, kanun hükümlerine göre başvurmak veya mütalâa bildirmek ve onlardan talepte bulunmak;

d) Çalıştırmayı doğuran hukuki münasebetle ilgili hususlarda sosyal sigortalar, emeklilik ve benzeri hakların kullanılmasıyla ilgili olarak üyelerine ve mirasçılara adli müzaheretle bulunmak;

e) Mevzuattan, örf ve âdetten, toplu iş sözleşmesinden veya meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda veyahut - yazılı müracaatleri üzerine - 2 nci maddenin 1 nci bendinde zikredilen akitlerden doğan haklarıyla sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâvaya ve bu münasebetle açtığı dâvadan ötürü husumete ehil olmak;

f) Kanun veya milletlerarası andlaşma hükümlerine göre toplanan kurullara temsilei göndermek;

g) Evlenme, doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık, ölüm, işsizlik, grev, eğitim ve sair sosyal ve kültürel maksatlar için tesis veya dernek şeklinde yahut meslekî teşekkülün bir kolu halinde yardımlaşma sandıkları kurmak; üyeleri yararına sigorta mukaveleleri akdetmek;

h) Grev veya lokavta karar vermek ve idare etmek;

i) İşçilerin veya iş verenlerin meslekî bilgilerinin artıracak, millî tasarruf ve yatırımın gelişmesine ve reel verimliliğin çoğalmasına hizmet edecek veya genel kültürlerini genişletecek kurs ve konferanslar tertipleme; sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, basımevi ve benzeri kültürel tesisler kurmak; işçilerin boş zamanlarını iyi ve nezih şekilde geçirmeleri için imkânlar sağlamak;

j) Üyeleri için kooperatifler kurulmasına çalışmak veya bu gibi teşebbüslere yardım etmek ve yahut bizzat kooperatifler kurmak;

k) Mesleklerinin icrası için gerekli her türlü ham veya yarı mamul madde, eşya, alet, edevat ve makinaları üyelerine kiralamak, ödünç vermek veya hibe etmek;

l) Üyelerinin refah ve meslekî menfaatlerini her hangi bir şekilde ilgilendirebilecek her konu hakkında inceleme ve araştırmalar yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için her türlü kanuni yollardan faaliyet sarfetmek.

2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekkül'ler, hizmetlerinde, üyeleri arasında tam eşitliğe uymak zorundadırlar.

3. Bu kanuna göre kurulan işçi teşekkülleri, gelirlerinin en az yüzde beşini, üyelerinin bilgi ve kültür seviyelerini yükseltmek için kullanmak zorundadırlar.

4. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu hükümleri saklıdır.

İşçi ve iş veren münasebetleri :

Madde 17. — 1. 2 nci maddenin 1 nci bendinde sayılan kimselerle işçi teşekkülleri, bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulu iş veren teşekküllerine; ve, iş verenlerle yukarda bahse konu iş veren teşekkülleri de, işçi teşekküllerine üye olamazlar;

Gerek doğrudan doğruya, gerek temsilcileri veya mensupları veyahut araya koyacakları sair kimseler vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşları, idare ve faaliyetlerine; nüfuz tesis etmek maksadıyla müdahalede bulunamazlar.

2. Bir işçi teşekkülünü bir iş verenin veya bu kanun veya sair kanunlar gereğince kurulu bir iş veren teşekkülünün kontrolüne tabi kılmak veyahut bunların nüfuzu altında işçi teşekkülü kurulmasını tahrik etmek;

3. Bir işçi teşekkülünün bir iş veren veya bu kanun veya Cemiyetler Kanunu veya özel kanunlar gereğince kurulu bir iş veren teşekkülü veya 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince ve kurulu bir teşekkül tarafından malî yollarla desteklenmesi gayesiyle faaliyette bulunmak;

Yasaktır.

4. Bu madde hükümleri, esnaflık ve küçük sanatkârlık kollarında işçi ve iş veren durumunda olanların, 25 Nisan 1949 tarihli ve 5373 sayılı Kanun gereğince kurulu teşekküllerle işbu kanuna göre kurulan teşekküllerde aynı zamanda üye olmalarını önlemez.

İşçi teşekkülü idareciliği ve temsilciliğinin teminatı.

MADDE 20. — 1. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler; bu teşekküllerdeki görevlerinin seçime girmemek, seçilmemek veya çekilmek suretiyle son bulması üzerine işe alınmalarını istedikleri takdirde; iş veren, bunları, boş yer varsa derhal; yoksa, yer boşaldığında, o andaki şartlarla, eski işlerine veyahut eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklilere tercih ederek almaya mecburdur. Bu takdirde, ücrette ve işten çıkarılmada işçinin eski kıdem hakları saklıdır.

Bu hakkın kullanılması, teşekküldeki görevin sona ermesinden başlayarak üç ay içinde başvurulursa mümkündür. Özel nitelikteki mevzuatla toplu iş sözleşmesi hükümleri saklı kalmak şartıyla, işten ayrılma tarihinden başlayarak beş yıl geçmişse, bu hak düşer.

Yönetim kurulundaki veya başkanlıktaki görevleriyle ilgili cürümlerinden dolayı hüküm giymiş olanlar, bu haktan istifade edemezler.

2. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızalarıyla işlerinden ayrılan işçiler, sosyal sigorta primlerini veya aidatlarını iş verene düşen primlerle veya aidatla birlikte ödemeye devam etmek şartıyla, eski iş yerlerindeki sigortalılık haklarını devam ettirebilirler.

3. 1 ve 2 nci bentlerde yazılı olan haklardan teşekkül şubelerinin yönetim kurulu üyeleriyle başkanları da istifade ederler.

4. a) Bir iş yerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde taraf işçi federasyonunun mensubu olan veya o toplu iş sözleşmesinde taraf bulunan işçi sendikalarından o iş yerinde en fazla üye sahibi olan sendika; o iş yerindeki işçilerin salt çoğunluğunu temsil etmese dahi, söz konusu iş yerinde, toplu iş sözleşmesinde başkaca hüküm yoksa :

i) İş yerindeki işçi sayısı elliyi aşmıyorsa, en çok iki;

ii) İş yerindeki işçi sayısı elli ilâ ükiyüz arasında ise, en çok dört;

iii) İş yerlerinde işçi sayısı ikiyüz ile bin arasında ise, en çok altı;

iv) İş yerindeki işçi sayısı binden fazla ise, en çok sekiz temsilci gösterebilir.

Bu sayılar toplu iş sözleşmesi ile yarından aşağı olarak tesbit edilemez.

Bu temsilcilerden biri baştemsilci olarak atanır.

b) (a) fıkrasında yazılı vasfı haiz olmamakla beraber, iş yerindeki işçiler arasında en çok üyesi bulunan sendika, (a) fıkrasında gösterilen sayıların yarısını aşmamak şartıyla, iş yeri temsilcisi gösterebilir. Bunlardan biri baştemsilci olarak atanır.

c) (a) ve (b) fıkralarında söz konusu temsilci ve baştemsilcilerin ve bu kanuna göre kurulu işçi teşekküllerinin iş yerinde çalışan başkanı, yönetim kurulu üyesi, haysiyet divanı üyesi veya denetçilerinin hizmet akidlerinin iş veren tarafından 19 ncu madde hükümlerine aykırı olarak feshedildiği, 31 nci maddenin 3 ncü bendi gereğince verilen hüküm kesinleşmesi suretiyle sabit olursa, 19 ncu maddenin 3 ncü bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, feshedilmiş olan hizmet akdi, işçinin, yukarıda söz konusu hükmün kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde yazıyla iş verenden istemesi takdirinde, yürürlükten kalkmış olduğu tarihe kadar geriye yürümek şartıyla yeniden ve kendiliğinden yürürlüğe girer.

Meslekî teşekküllerin sağladıkları haklardan istifade:

Madde 21. — Bu kanuna göre kurulan işçi veya iş veren teşekkülünün kendi faaliyetleri sayesinde mensuplarına sağladığı hakların, o teşekkülün mensubu olmayanlara teşmili, bahse konu teşekkülün yazılı muvafakatine bağlıdır.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 8 nci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunun bir toplu iş sözleşmesini teşmil etmesi hâlinde, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Ceza hükümleri:

Madde 31. — 1. 17 nci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlere, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükm edilir.

2. 17 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa aykırı hareket edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Söz konusu yasağa aykırı olarak yapılan malî yardıma el konular ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

3. 19 ncu madde hükümlerine aykırı hareket eden iş verenlere, beş yüz liradan iki bin liraya kadar ağır para cezası hükm edilir.

4. 20 nci maddenin 1 nci bendi hükmüne aykırı hareket eden iş veren veya iş veren vekili, beş yüz liradan iki bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir. İş verenin veya iş veren vekilinin 20 nci maddenin 1 nci bendi hükmünü aynı maddenin 3 ncü bendine aykırı hareket etmek suretiyle ihlâl etmesi halinde de aynı ceza verilir.

5. 22 nci maddenin 2 ncü bendinde yazılı yasağa uymayanlar ile bunların şerikleri hakkında Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesi uygulanmakla beraber, yapılan malî yardım veya bağış kendilerine ödettilir. Söz konusu yasağa aykırı olarak bu kanuna göre kurulmuş bir meslekî teşekküle yapılmış olan malî yardım veya bağışa el konular ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

6. 27 nci maddede söz konusu mal bildiriminin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, suçlu hakkında yüz liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükm olunur.

7. 28 nci maddede yazılı defterleri tutmayan - teşekkül tüzüğüne göre - sorumlu kişiler hakkında, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına hükm olunur. Tekerrür halinde ağır para cezasının âzami haddi verilir.

8. 29 ncu maddede yazılı bilgi ve belgeleri süresi içinde Çalışma Bakanlığına göndermeyen - teşekkülün tüzüğüne göre - sorumlu kişiler hakkında, beşyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezasına hükm olunur.

Bu bilgi ve belgeleri gerçeğe aykırı olarak verenler hakkında, ükiyüz liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası ile birlikte üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasına hükm olunur.

9. 30 ncu maddenin 1 nci bendi gereğince faaliyetten men'ine karar verilen teşekkülün sorumluları hakkında ellişer liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına hükm olunur.

10. 30 ncu maddenin 2 ncü bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmesi halinde, 16 nci madde ile 1 nci maddenin 3 ncü bendi hükümlerini ihlâl etmiş olanlar hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükm olunur.

30 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince bir teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, eğer 16 nci madde hükmüne aykırı olarak teşekkül tarafından bir siyasi partiye veya bir siyasi parti tarafından teşekküle ödenmiş olan bir meblâğ varsa, bu meblâğa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

11. 30 ncu maddenin 3 ncü bendi gereğince teşekkülün faaliyetten men'ine karar verilmiş olması halinde, 22 nci maddenin 3 ncü bendinde yazılı yasağa uymayanlarla bunların şerikleri hakkında, eğer fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına ve malî yardım veya bağışın bir mislinden aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenir.

Söz konusu yasağa aykırı olarak alınmış malî yardım veya bağışa el konulur ve İş Kanununun 30 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığının tasarrufuna verilir.

12. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerin faaliyetleriyle ilgili olarak, ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan veya - taksirli suçlar haric olmak üzere - altı ay veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar ve alehlik zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle hüküm giymiş teşekkül yöneticileri veya mensupları, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyla, hükmün kesinleşmesinden itibaren bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 nci maddelerine göre hüküm giymiş olanlar, kanun hükümlerine göre haklarında uygulanacak diğer cezalar saklı kalmak kaydıyla, hükmün kesinleşmesinden itibaren üç yıl süreyle, bu kanuna göre kurulan teşekküllerde idare, haysiyet divanı üyeliği, denetleme veya temsil görevi almak hakkını kaybederler.

Cezanın tecilli veya af ile düşmüş olması, bu bend hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Kaldırılan hükümler :

Madde 33. — 20 Şubat 1947 tarihli ve 5018 sayılı İşçi ve İş Veren Sendika ve Sendika Birlikleri hakkındaki Kanun ve 25 Mayıs 1959 tarihli ve 7286 sayılı 5018 sayılı Kanuna ek kanun ile 13 Haziran 1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimini hakkındaki Kanunun 22 nci maddesiyle 10 Mart 1954 tarihli ve 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 40 nci maddesi hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlüğe giriş :

Madde 34. — Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.